

Dimissionstale 2003

Jeg har tænkt over det her siden påske.

Min tale i aften kommer til at handle om kompromisser og middelmådighed.

Det er vigtigt at det sidste der bliver sagt til jer fra jeres gamle skole er noget der er gennemtænkt.

Nu ved jeg godt at en stor del af jer har besluttet at tage et år mere på Læsø. Og for jer er det her jo sådan set ikke sidste gang. Det er først næste gang det bliver sidste gang.

Men sjovt nok er det jo alligevel sidste gang, for når vi mødes igen om et år, så vil I jo sige at sidste gang, da gjorde vi da det og det. Og det vil altså være den her gang, I snakker om.

Men næste gang er altså sidste gang, ligesom det her er det.

Sådan er der så meget – det kan være svært at forstå

For sidste år var altså også sidste gang. Det var det for mig for eksempel – og for Tim – også selvom det jo altså ikke blev sidste gang – det er jo ikke til at vide hvornår det bliver. Lige nu er vi her igen, og det er så både sidste gang og ikke sidste gang.

Der er tit så meget der er både og. Vi har faktisk vænnet os til at alting kan bøjes og formes, at alting kan diskuteres, at der skal være plads til alle nuancer, at det ene som regel kan være ligeså godt som det andet.

Værdirelativisme hedder det vist med et fint fremmedord.

Det eneste der ligger fast er at alting flyder, som filosofen Heraklit allerede påstod ca. 500 år før Jesus blev født.

Og det er der nogen der har tænkt over eller tænkt videre over lige siden, så i lyset af det er det selvfølgelig ikke meget at jeg har tænkt lidt lige siden påske.

Men det er vel bedre end ingenting og noget af det jeg vil sige er i hvert fald gennemtænkt.

Jeg ved ikke om I kan huske påsken i år. Det er jo efterhånden ved at være længe siden, men jeg kan i hvert fald huske, at vi snakkede en hel del om vejret i påskeferie.

Det var faktisk også værd at snakke om. Jeg tror det var skærtorsdag temperaturen nåede helt op på 20 grader. Det er selvfølgelig ikke så meget i forhold til temperaturen her i juni, men det var meget for en påske.

Det kan nu også godt være det Langfredag. Men det var en af de to dage.

Det er jo tit sådan at man kan snakke om vejret, hvis man ikke kan snakke om andet, og det er sådan set også godt nok – og det er meget sjældent man bliver meget uenig. Normalt kan vi godt blive enige om hvordan vejret er. Og i påsken var det helt forrygende. Der var nogle enkelte der mente at det næsten var for varmt, men det var da til at leve med, og det kunne jo helt sikkert heller ikke holde.

Det gjorde det så heller ikke. April var faktisk ikke ret god.

Noget af det gode ved at snakke om vejret er at vi så nemt kan gå på kompromis. For tit er vejret jo bare sådan nogenlunde. Vi kan normalt ikke gøre noget ved det, og det har vi ligesom vænnet os til, så der er jo ikke nogen grund til at gøre det til en mærkesag at få ret i hvordan vejret er. Man kan altid give sig uden at tabe ansigt. Det er jo også en uskik at være alt for kategorisk. Man skal aldrig sige aldrig.

Det går altid galt.

Jeg har engang hørt, at mennesker tager karakter efter vejret. Nationalkarakter og sådan noget, det er klimatisk bestemt.

Senere i aften skal vi synge en fællessang der hedder Lermennesket.

Den handler om at menneskers forskellige hudfarve skyldes at Gud har bagt os i solen forskellig tid. Og glemt at beskytte os med solcreme.

Grundlæggende er vi altså ens – vi har bare lidt forskellig overflade.

Det er en rigtig god sang. Og jeg mener det. Den siger alt det politisk korrekte.

Uanset hvordan vi ser ud, så er vi lige gode.

Men sangen standser ved huden. Og det skal man ikke. Det vigtige det er under skindet. Det er vel også derfor det så let kan bedrage. Skinnet.

Man kan naturligvis ikke sige at et menneske er dårligere eller dårligt bare fordi det er lidt mørklødet f.eks.

Men selvom man ikke kan sige det, så er det nærmest blevet lidt lovligt at mene det.

Og hvis man følger sangens tema, så er mennesker altså et produkt af klimaet.

Og det er bestemt ikke alle klimaer der er lige behagelige.

Vi er heldige. Vi er tempererede.

Italienerne og f.eks. latinamerikanere – de er subtropiske. Det har sådan et lummert temperament. De er elegante, men de er også lidt utilregnelige og de har som deres klima sådan en tendens til lige pludselig at blive for meget. Der er en enorm frodighed ved de subtropiske. På nogle måder ville vi grunden godt være lidt lige som dem. Der er noget eksotisk og romantisk over dem, men der er også noget skamløst og lidt utroværdigt over dem.

Så er der polarmennesker. Lapper og inuitter og nordfinner – det er sådan nogle kolde nogen. Det er også på grund af klimaet. Men polarmennesker er mere primitive. Deres temperament er kort og heftigt. Det er mere sådan enten-eller. De går med kniv og de drikker uhæmmet. Det er en slags snestorms-mennesker.

Og negrene. De er tropiske. De gider ingenting. Vejret gør det nærmest umuligt for dem at gide noget. De sidder bare under en skyggefuld palme eller en hat og holder pause. Det er også derfor de underudviklede. De har aldrig vidst hvor godt de egentlig kunne have det. Og så bliver de så let syge. Alle mulige bakterier og virusser de stortrives i varm fugtighed. Og så gider de ikke engang bruge kondom eller solcreme. Hvis de slappede mere af, så ville de skide i bukserne. Hvis de ellers har nogen på.

Så er der os tilbage. Det er os der er de bedste. Tempererede mennesker kan lidt af hvert. Vi er ikke så nemme at sætte etikette på. Men det er i hvert fald en

kendsgerning, at de tempererede lande er de rigeste og de klogeste. Det er os der hjælper mest ude i verden, og det er os der indtil nu har sat den økonomiske og militære dagsorden. Og så kan vi endda tjene penge på at rydde op efter os selv bagefter. Det er ganske snedigt.

Og Danmark er nok det mest tempererede af al tempereret. Vi er stort set gode til alt. Vi er dejlig pragmatiske. Vi indretter os. Det ene kan være ligeså godt som det andet. Og vi er normalt gode til at blive enige.

Derfor har netop vi også så mange af verdens bedste ting.

De danske erhvervsuddannelser er verdens bedste. Og forud for erhvervsuddannelserne ligger folkeskolen. Vi har verdens bedste folkeskole. Det har vi sagt til hinanden i årevis, også selvom internationale undersøgelser engang imellem ikke entydigt har bekræftet vores opfattelse. Men det har så heldigvis hver gang været undersøgelserne der tog fejl. Vi har helt sikkert verdens bedste ældreomsorg, verdens bedste demokrati, den bedste udlændingelov, verdens sjoveste humor, den bedste miljøbeskyttelse, en af verdens bedste dressurheste, verdens bedste grundlov og verdens bedste fyldte chokolader.

En af verdens bedste internetsøgemaskiner, den danske Google.com, kan finde frem til mere end 20.400 resultater hvis man beder den om at søge efter ordene Verdens bedste. Der er nok endnu flere, for det tog kun 0,18 sekunder. Så det kan jo nemt være den har overset et par stykker.

Vi kan bare, og det er jo vældig betryggende at vide i en verden hvor så mange lider alverdens ulykker.

En gang imellem kan man føle sig helt uovervindelig.

Jeg har f.eks. taget mig selv i at tænke: "hvis, jeg dør", og ikke: "når, jeg dør."

Det minder mig faktisk lidt om en gammel dame, som I desværre aldrig kommer til at kende.

Hun var nok det nærmeste man kommer begrebet kompromisløs, når man trods alt er tempereret.

Hun hed Ellen. Ellen Viola. Men det var der næsten ingen der vidste. For hun var Fru Rasmussen. Og hende kom man ikke sådan på fornavn med.

Det var min kones farmor, og Fru Rasmussen døde for et par år siden.

Hun blev 97.

I grunden havde hun et svært liv. Man kunne måske næsten sige et ulykkeligt liv.

Hun blev enke i 1961, så i over 40 år var hun altså alene.

Hun overlevede – selvfølgelig begge sine forældre, men også alle sine søskende og begge sine to sønner.

Det kan være lidt svært at vide præcist, men jeg undrede mig egentlig tit over hvad der holdt hende i gang, hvad der holdt hende i live.

I dag tror jeg, jeg ved det. Hun blev aldrig lummer eller fugtig.

I starten, da jeg lærte hende at kende, var hun vaskeriejer. Hun havde vaskeriet Amor på Sønder Boulevard i Odense. Amors Vask og Rulning. Jeg havde altid troet det hed Omo, men det hed altså Amor.

Egentlig tror jeg den forretning var et lidt ynkeligt foretagende. Men det var lige meget.

Og da hun blev for gammel til at slide med Omo og Amor, så lukkede hun bare butikken. Den blev ikke solgt eller overtaget af nogen. Bare lukket.

Hun gik stort direkte fra at være selvstændig forretningsdrivende til at skulle have hjemmehjælp.

Og så var det også helt nærliggende at hun startede sin egen enmandshær mod hjemmeplejen i hele Odense Kommune.

Det var vældig interessant at følge med i. Hun forblev De's med alle de forskellige hjemmehjælpere hun mødte, og det var ikke ganske få. Arbejdet skulle være i orden. Når hende Sulaima var ansat til at hjælpe hende med den rengøring hun ikke selv kunne klare, så skulle Sulaima gøre rent. Og det skulle være rent – ikke bare sådan tilsyneladende rent. Det skulle være rent.

Hun kunne ikke fordrage sjusk. Enhver har pligt til at gøre sit bedste.

Og derfor kæmpede hun også en heroisk kamp for at ingen skulle tage røven på hende.

Det ved jeg egentlig heller ikke om der var nogen der ville.

Men de skulle i hvert fald ikke.

Og det var i grunden ikke så meget af hensyn til sig selv.

Det var mere af hensyn til at der skal være orden i tingene

Til dem hun holdt af ville hun give hvad som helst. Hun har givet temmelig store bidrag til Sudan missionen – uden at jeg dog skal kun sige om hun havde et forhold til eller holdt specielt meget af nogen fra Sudan.

Hun kunne engang imellem godt opleves som ”for meget” – men selv det var gjort i en god mening. F.eks. var hun vanvittig gavmild når det handlede om julegaver, og hun har også med sine sparsomme skillinger finansieret flere fine ferierejser for sine børn og børnebørn. Det var også hende der forærede os en hund.

I vores familie begynder alting jo med L, så vi legede lidt med bogstaverne i Viola, og så blev hunden kaldt Liova.

Helt typisk så udviklede den hund sig til at blive fuldstændig nådesløs. Den gik aldrig på kompromis, og da den på tidspunkt havde set sig gal på Michael Nielsen og satte sig fast i hans højre lår, var vi jo nødt til at gøre noget.

Så vi byttede hende med hende vi har nu.

Nu bor Liova hos en politimand i Hjallerup og er en af Danmarks allerbedste avlstæver.

Nå, vi skal tilbage til Fru Rasmussen.

Selv hendes helbred var kompromisløst. Hun var aldrig syg, men hun var ikke desto mindre så gennemført elendig, at hun via sin sygejournal kunne donere de her store beløb til ham sudaneren. Hun havde vedtaget med sig selv, at kan man ikke tjene på at arbejde, på at være sund og rask, så kan man da leve af at være dårlig.

Hun søgte fondsmidler på alle sine skavanker. Jeg står her med en udskrift af hendes sygejournal. Det var et bilag til alle hendes ansøgninger, og den gav pote. Den er udskrevet i 1995. Og den førte et brud på håndledet til listen. Det var faktisk min egen lille dreng, Lyng, der var skyld i det brud. Han skubbede hende, så hun væltede, og så brækkede hun altså håndledet.

Den her udskrift erstattede så den hun havde fra 1990.

For nu ikke at tro, at jeg er helt fuld af løgn, så vil godt bede Flemming om at læse hele rapporten for jer. Flemmings far var nemlig læge, så jeg tror at netop

Flemming kan gøre det med den forståelse og indlevelse i den enkelte lidelse der er nødvendig for at forstå lidt af den smerte der var en del af hendes liv.

Man kan jo ikke undre sig over at konen nu er død, men hun døde altså først i 2001.

Og hvorfor fortæller jeg nu alt det?

Det gør jeg for at få lejlighed til at sige noget om at Jante-loven er til for brydes. Gør ligesom min kones farmor: Tag kampen op mod modgang og elendighed. Gør minusdage til plusdage. Snup et par mærkesager og lad være med at give andre skylden.

Verdens bedste klynker ikke – i hvert fald kun hvis det kan betale sig.

For det er der altså en tendens til i den tempererede danske nationalkarakter. Vi indgår et par kompromisser, så kan alle nemlig sige at det er ikke deres skyld. Det kunne ikke blive bedre – for det ville de andre ikke være med til.

Og der er et element af at tænke lidt i undskyldninger – og i at vi kan ikke gøre for det.

Der er noget man kunne opleve som selvmodsiggende i dansk nationalkarakter. Alt imens vi med god grund vil spise kirsebær med de store, så gør vi en dyd ud af at være lille.

Vi har nok en klar fornemmelse af at vi trods alt ikke har magt i sådan traditionel forstand, og at vi derfor må bruge andre midler, hvis opnå noget.

Så vi har lært kunsten at tilpasse os.

Vi ynder at opfatte os selv som joviale, hyggelige, venlige, tolerante, fordomsfri og hårdtarbejdende. Men også som nogen det er lidt synd for.

Kompromisser og middelmådighed er næsten blevet en nationalsport.

Vi er blevet alt for tempererede og kompromissøgende.

Kompromisset som kompromis har nærmest udviklet sig til at være positivt i sig selv.

Men et kompromis betyder som sagt altid at ingen har det eller kan få det, som de gerne vil have det.

Man laver en aftale – det bedst opnåelige. Og forskellen på hvornår noget er godt og det bare er godt nok – får ligesom lov til at blæse i vinden.

Vi bliver enten tilfredse med det næstebedste – eller også forbeholder vi os retten til at brokke os, til at skyde skylden over på nogle andre.

Mange får sådan et særligt syn på tilværelsen. Syn kommer af at se, og noget af det man på den måde bliver bedst til at se er gennem fingrene med sig selv, som Lars Lilholt siger.

I har nu gået i skole i mindst 10 år. Så det er I faktisk også blevet ret gode til. Jeg tror – nej jeg ved – at de fleste af jer kan skelne mellem godt og godt nok.. Og det må være op til den enkelte af jer at afgøre hvor energien skal lægges og resultaterne skal nås.

Hvis man f.eks. har været i tvivl om hvorvidt en læseferie har skullet bruges til at læse i, så er det jo sikkert fordi man har vidst at det man allerede kunne, det var godt nok.

Og det er så OK, hvis man er tilfreds med det.

Men ind imellem er det sværere:

For hvornår er nok egentlig nok?

”Nu kan det være nok!” I har hørt det så tit. Lærerne har sagt det, hvis der har været for meget uro eller småsnak i timerne.

Far og mor har sikkert også sagt det, når en opvask har stået for længe, eller I på anden måde har gjort noget eller måske netop ikke gjort noget..

I har nok selv sagt det, hvis en ven eller veninde har svigtet.

Det er som regel noget man siger, når den nedre grænse er nået; når noget er blevet for dårligt.

Men i virkeligheden er der jo også nogle øvre grænser der skal sættes eller nås.

Så meget vil jeg ofre på det, nu er jeg tilfreds, nu skal det ikke blive bedre. Nu er det i orden. Nu er det gjort. Nu kan det være nok.

Her bliver det bare meget sværere, for som regel kan alting blive bedre.

I skolen er det et dagligt problem:

Hvis man nu f.eks. spørger:

Hvad har været vores vigtigste opgave?

Bevares – vi har sammen med jeres forældre skullet lære jer nogle såkaldte centrale kundskaber og færdigheder. Det ved vi jo alle sammen hvad er. Det er f.eks. sådan noget med at beregne arealet for trekanten eller omkredsen af et cykelhjul eller rumfang i pizzaæske; I har skullet lære en hel del engelske ord og kasserollebøjninger på tysk, og I har skullet lære hvordan man staver til ”interesse”. Der har ikke været så meget slinger.

Vi har nok være lidt mere usikre på hvorvidt sådan noget som byudvikling i middelalderen eller almindelige valsetrin eller klimaet på Azorerne er sådan noget grundlæggende kundskab. Eller hvor Azorerne i det hele taget ligger? Om det er en central færdighed at kunne slå en koldbøtte eller spille volleyball, har vi sikkert også diskuteret.

Og alene det at vi har kunne diskutere det, har vel på et eller andet niveau betydet, at ambitionsniveauet er vejet lidt. Kravene har nok været til at overse.

Vi har kendt hinanden i efterhånden en hel del år. Og mange gange har vi konstateret en slags snusfornuftig kompromis i vores forhold til hinanden, d.v.s. i jeres forhold til skolen.

Ofte synes vi voksne lærere nok at I kan have svært ved at skelne mellem kvalitetene ”godt” og ”godt nok”.

Hvis bare man ikke har kunne kassere det I har lavet, så har det sådan været tilfredsstillende – så var det vel godt nok.

Hvornår blev I egentlig presset til at yde jeres allerbedste.

Skolen har alt for tit haft alt for svært ved at spille bolden helt over til jer.

Men jeg er egentlig rimelig fortrøstningsfuld i forhold til jeres generelle niveau m.h.t. selvindsigt.

Jeg er bestemt af den formening at I udmærket er klar over, når noget er godt og hvornår noget kun lige er godt nok.

De fleste af jer har fundet ud at prioritere.

Det er ikke sikkert vi altid er enig med jer i jeres prioritering.

Men vi skal jo være her alle sammen.

”Plads for os alle – plads for alle der vil. Danmark for Folket”, som Oscar Hansen skrev i 1934.

Da Oscar skrev det varslede det indgangen til det moderne velfærdssamfund.

En samfundsmodel hvor vi tager vare på hinanden, hvor vi stræber efter at gøre Grundtvigs vision til virkelighed: ”da har i rigdom vi drevet det vidt, når få har for meget og færre for lidt.”

Men jo også en samfundsmodel hvor alt står til diskussion, og hvor godt kun er godt, hvis vi er enige om det. Og hvor kompromisser, tilfældig enighed og middelmådighed altså meget nemt bliver mål i sig selv.

Modsætningen til vores tempererede ideal er fundamentalisme. Og det kan vi ikke lide. Det er vi modstandere af. Sådant nogen de kan finde på at bombe os eller slå sig selv ihjel i en selvmordsaktion. De tror på noget, og det skal man helst ikke, for så kan det ikke diskuteres.

Og så kan man ikke lave et kompromis – så kan man ikke finde den gyldne middelvej.

Og på den måde kommer vi til at gøre det, som vi vil gøre let meget mere svært for os selv.

Man kan godt frygte lidt at vores velfærdssamfund er på vej ind i en fase, hvor det bliver helt umuligt at skelne mellem ønskeligt og nødvendigt – et samfund hvor vi oplever vi vil give hinanden så meget sikkerhed, forsikring og tryghed, at det slet ikke bliver muligt.

Vi beskytter og forsikrer os mod alt, og nogen bilder sig i fuld alvor ind at det kan lade sig gøre. Problemet er bare at vi jo ikke ved hvornår nok er nok. Det kan nemlig ikke afgøres ved et kompromis. Det kræver at man tager stilling.

Lad os tage et lille eksempel fra vores dagligdag.

Kommunen uddannede for et år siden en legepladsinspektør. Inspektørens opgave er at kontrollere lovligheden af kommunens legepladser. Er alle redskaber, faldunderlag, materialer, huller og revner og sprækker og højdekrav nu også i orden i forhold til gældende lovgivning.

Den første legeplads der blev kontrolleret var den ovre ved lægehuset.

I dag er der ingen legeplads ved lægehuset.

Jeg har spurgt om der nogensinde er nogen, der er kommet til skade på den legeplads.

Lægerne mente aldrig de havde haft patienter fra legepladsen og Thyø mente at han kunne huske at der engang lige i starten af deres karriere på Læsø – og den har været i mere end 25 år – havde haft en enkelt patient, der var faldet og havde slået en tand løs eller knækket en tand.

Men ellers ”næh”.

Og nu er legepladsen så væk – og det er den fordi der kunne ske at ske noget, og hvis der skete noget, så ville kommunen få skylden, kommunen ville have ansvaret, kommunen kunne blive gjort erstatningspligtig.

Det vil gå ligesådan med skolens legeplads.

For at opnå sikkerhed bliver vi nærmest fundamentalistiske. Væk med skidt. Helt væk.

Det svarer til at hvis man skal bygge et hus og så skal have lagt vand ind, så for at undgå hhv. at blive skoldet eller blive for kold, så lægger man kun et vandrør ind: et vandrør med lunken vand.

Det gør man selvfølgelig ikke, man regulerer vandets temperatur lidenskabsløst ved at skrue op og ned for den kolde og varme hane. Det varme vand er hverken bedre eller dårligere end det kolde – kun lidt dyrere.

Det er ikke altid den gyldne middelvej duer. Specielt ikke hvis den er udtryk for at nøjes.

Ordet ”mindre” og synonyme adjektiver som ”lille, små, spæd” opleves overvejende som et plus-ord. Og det er der jo i reglen ikke noget galt i.

Men hvis det samtidig medfører at vi kommer til at se med overbærenhed på afledninger som f.eks. smålig og med en vis angst på det mere storslåede, bliver det pludselig lidt uheldigt.

Hvis middelmådighed bliver det kompromis vi kan enes om som det bedste.

Se det er jo ikke noget nyt det her.

En del af vores almindelige mundheld og ordsprog indeholder direkte eller indirekte advarsler mod at stile for højt:

”Det der kommer let, går let,” siger man, og ”Hastværk er lastværk.”. ”Løft ikke en sten du ikke kan bære.”, ”Det er aldrig for sent at give op.”

For slet ikke at tale om skønne ord ting fra vores nationale sangskat:

”Et jævnt og muntert, virksomt liv på jord.” Bemærk ”jævnt” kom først, ”Jævnt” – tænk hvis det er det bedste det kan blive.

”På det jævne, på det jævne – ikke i det Himmelblå. Der har livet sat dig stævne, der skal du din prøve stå.” Hans Kaalunds har nok været lidt tung i benene.

Og ”..derfor bøje vi vort sind, hvor vi i verden går”, som der står i sangen: ”Jeg ser de bøgelyse øer”.

Endnu et eksempel kunne være: ”Langt højere bjerge så vide på jord”. Et Grundtvig-vers som slutter med: ”Ved jorden at blive, det passer os bedst”.

Man kan spørge sig selv: Er det lidt for sjældent vi stiler højt?

Har vi vænnet os til at tænke småt? Småt er godt.

Er det blevet sofa, slankekur, dynejakker, benskiner, livsforsikringer og blodfattig middelmådighed det hele. Er det i virkeligheden det, vi ønsker for hinanden og os alle sammen:

”at blive ved jorden, det passer sig bedst”

For et par uger siden havde vi et møde her på skolen, og i det møde deltog et af de mandlige medlemmer af skolebestyrelsen.

Da vi så var færdige med mødet var der en der spurgte ham:

”Nå hva’ skal du så hjem og lave resten af dagen?”
Og så lød svaret: ”Jeg skal fortsætte hvor jeg slap i går.”

”Med hva’, hva’ lavede du da i går?”

”I går – da lavede jeg ingenting, og det blev jeg ikke helt færdig med, så det fortsætter jeg med i dag.”

Nu kender vi naturligvis Claus godt nok til at vide, at han blander sig – så det var nok en slags vits.

Men i øvrigt er det helt OK.

Hvis man har vedtaget ikke at lave noget, så skal man bare stræbe efter at lave det bedste ingenting man kan.

Det uheldige og ulykkelige er hvis man tror man laver noget, og det så bliver til ingenting.

Det vi skal lære er ikke at nøjes med det næstbedste, fordi andre ikke vil være med til det der er bedre.

Man skal ikke forhindre andre i at gøre noget, bare fordi man selv kunne komme til skade, hvis man forsøgte at gøre ligesådan.

Man skal for eksempel ikke forbyde folk at rejse til Vestafrika, bare fordi man selv er bange for at få Loa Loa, hvis man rejste derned.

Det var i sidste uge jeg i fjernsynet hørte om Loa Loa. Det er en ualmindelig ulækker lille tingest. Den hedder Loa Loa Ormen.

Loa, det er i grunden synd at sådan en ækel sag, som en parasitorm, skal have sådan et fint navn.

Det er lidt ligesom Listeria og Salmonelle. Det er to rigtig gode pigenavne, der er blevet spildt der.

Salmonella – kan I høre det er sådan en sød lille pige i en blomstret sommerkjole med en fin lille hat eller tørklæde på hovedet. Og så bliver hun skubbet rundt i en lidt gammeldags barnevogn af sin storesøster. Hun hedder Listeria. Faren kalder hende en gang imellem og for sjov for Hysteria. Det synes mor at far skal lade være med.

Nu er mor gravid igen. Hun venter Loa.

Men sådan er det altså ikke. Hvis mor bærer en lille Loa – så har hun orm.

Fem centimeter bliver lille Loa, som kravler rundt i underhuden op til 15 år med en hastighed på op til 5 cm. i minuttet. Eller var det i timen?

Det er nemmest at slippe af med sin Loa, når den ind imellem dukker op i øjet. For der kan man se den. Så kan folk, der har forstand på den slags, holde den fast med en pincet, mens der bliver skåret et snit i øjenhuden. Jeg har aldrig før vidst at hornhinden var sådan en slags hud. Men det er det vist nok, og så kan man altså med en anden pincet få fat i uhyret og få den pillet ud. Det lyder godt nok ulækkert. Og det er heldigvis også ret sjældent. Ormen kommer ind i kroppen, hvis

man bliver stukket af en eller anden flue, der kun bor i Vestafrika. Der har vi det for resten igen. Alt det dårlige, det er noget der kommer udefra.

Når I nu efter i aften fortsætter ud i verden, så vil I blive tilbudt mange kompromisser.

Nogen af dem vil ikke være gode nok. Godt nok er ikke godt nok.

Man skal ikke nøjes med det næstbedste, hvis man kan få eller gøre det bedre..

Og det kan man faktisk ofte.

I har gjort det godt. Vi har meget ofte på lærerværelset sagt at den 9. klasse og den Tim, vi har lige nu, er den bedste vi nogensinde har haft. I har været dejlige at være sammen med. Og I er dygtige.

I har alle forudsætningerne for at gå videre og sætte dagsordenen både for jer selv og der hvor I skal hen.

Lov mig at I aldrig forfalder til et jævnt og muntært, virksomt liv på jord.

Vend det rundt og gør det først virksomt så muntært eller først muntært så virksomt. Så kan det være I kan undgå engang at skulle se tilbage på et liv, der kun var jævnt.

Til jeres forældre kan jeg kun sige: tak for lån af en flok dejlige unger.

Jeg håber I som forældre er enige med mig i at af de mennesker der, kan man godt tillade sig at forvente noget mere end bare slap og ambitionsløs middelmådighed.

Held og højst mulige mål fremover til jer alle sammen.